

Some say it is פסול, for – אמרי לה פסול דאתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא –
It will become confused with the authenticating of שטרות generally

OVERVIEW

According to the one who maintains כולם משום תנאי (in a case where he told ten people to sign the גט), there is a view that if the first two signatures on the גט were from a קרוב או פסול the גט is פסול, because we may confuse this with קיום שטרות and assume that there too it is כשר if it was signed by a קרוב או פסול. Our שטר discusses where a קרוב ופסול may sign on a שטר.

asks: תוספות

ואם תאמר מאי שנא מגט מקושר¹ דאמר לקמן בסוף הזורק (דף פב, א) –

And if you will say; why is this case different from a גט מקושר concerning which
states later in פרק הזורק, that - אי בעי חתים קרוב בין בתחילה בין באמצע בין בסוף² –

If he wishes he may allow a קרוב to sign, whether it is in the beginning, the
middle, or the end of the גט (as long as there are two כשרים) –

answers: תוספות

ויש לומר דשאני גט מקושר דעדין שלשה ושנים מהן הכשרין חתומין עליו לשם עדות –

And one can say; that a גט מקושר is different, for a גט מקושר requires three עדים,
but only two of them who are כשר are signing for the sake of עדות –

הלכך לא אתי לאיחלופי³ –

Therefore there is no concern for איחלופי –

אבל הכא שאין צריך כי אם שנים משום עדות –

However here (by לעשרה), since only two signatures are required for עדות –

יאמרו דשנים הראשונים ודאי הם לשם עדות⁴ ואתי לאיחלופי –

People will assume that certainly the first two signed for עדות, and it may cause
איחלופי –

¹ A גט מקושר is a גט which is written in a unique fashion. They would write a line (or two) and leave an equal amount of blank space and fold it together, stitch it up and have the עד sign on the back, then they would continue writing (a line or two), leave a blank space, fold it together, stitch it up and have another עד sign on the back. This would continue until the entire גט was finished in this manner. A גט מקושר requires (at least) three עדים.

² Why do we not say the same here (if כולם משום תנאי) that as long as there are two כשרים, it is כשר, no matter where the פסול או קרוב signed, even if it is in the beginning, just as it is כשר by a גט מקושר?!

³ We initially know that three עדים are required but only two of them need to be כשרים.

⁴ The first two are (seemingly) what is required; the others are just an addition.

In summation; תוספות distinguishes between a גט מקושר where the עד פסול does not affect the גט even if he signed first, and a regular גט where it will be invalid if the פסול signed first (according to this לה פסול).

asks: תוספות

אבל קשה דאמר חזקיה⁵ מלאוהו בקרובים כשר ומשמע בהדיא בפרק המגרש (לקמן פז, ב) –
However there is a difficulty, for חזקיה ruled that if he filled up the empty space with relatives, the שטר is כשר; and it is explicitly indicated in פרק המגרש -

דמילתיה דחזקיה גבי מילוי שני שיטין שהרחיק מן הכתב איתמר⁶ –
That s' חזקיה ruling was taught regarding the case where he filled up (with the two blank lines in which he separated the signatures from the writing of the שטר –

answers; distinguishing between גיטין (where it is פסול) and other שטרות (where it is כשר):

ואומר רבינו תם כיון דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה סברי שהראשונים הם עיקר עדות –
And the ר"ת answered; that since the עדים of a גט do not sign one without the other (all עדים must be present when any of them sign), it is logical to assume that the first witnesses to sign are the main עדות -

לפי שחתמו הראשונים לפני כל העדים⁷ –
Since they signed first before all the other עדים -

אבל התם בשאר שטרות כשרואים שקרובים חתומין תחילה –
However, there (regarding חזקיה) we are discussing other שטרות (not גיטין), so when they see that the קרובים sign first -

יאמרו אותם שמצאו תחילה החתימו תחילה או אחרי כן חתמו למילוי –
They will assume that they signed first those that were there first, or that the קרובים signed later to fill up the blank space, but not because they are עיקר העדות.

In summation; תוספות distinguishes between שטרות where it does not matter if the פסולים signed first, and גיטין where it is פסול if the פסולים signed first.

⁵ ב"ב קסב, ב.

⁶ There is a rule that if there were two blank lines between the end of the שטר and the signatures of the witnesses, the שטר is פסול. [The reason is because we are concerned that the בעל השטר will cut off the top of the שטר (and leave only the two blank lines and the עדים,) and he will write whatever he desires on the top blank line (and leave the other line blank).] However חזקיה ruled that if he filled those blank spaces with עדים פסולים, the שטר is כשר, even though the פסולים are the first two עדים to sign in the שטר. This seemingly contradicts this which תוספות just taught that if the first two עדים are פסולים או קרובים the שטר is פסול because of לאיחלופי.

⁷ All the עדים were present when these two signed, and they were chosen to sign first; obviously because their testimony is most important. Therefore if we were to allow a קרוב ופסול to sign first (by a גט) it will lead us to assume (by שאר שטרות) that a קרוב ופסול are fit for עדים.

גמרא qualifies the ruling of our תוספות:

ואומר רבינו תם דאפילו מאן דפסיל הכא לא פסיל אלא בתחילה אבל באמצע וסוף כשר⁸ –

And the ר"ת ruled that even according to the one who invalidates the גט here, he is not פוסל unless the קרובים signed first, however if they signed in the middle or the end of the other signatures it is כשר –

דכיון דלא הוי בתחילה לא אתי לאיחלופי⁹ –

For since they did not sign in the beginning it will not come to אהלופי –

anticipates a difficulty:

והא דתניא בתוספתא¹⁰ ומייתי לה בריש גט פשוט (בבא בתרא דף קסב,ב) –

And regarding that which we learnt in the תוספתא and it is cited in the beginning of פשוט – פרק גט פשוט –

היו לו ארבעה וחמשה עדים חתומים על השטר –

He had four or five עדים signed on a שטר –

ונמצאו שנים הראשונים קרובים או פסולים תתקיים העדות בשאר¹¹ –

And the first two were found to be קרובים or פסולים; the testimony can be sustained with the other עדים –

כך היא הגירסא בתוספתא –

This is how the text reads in the תוספתא. This would seem to indicate that it is כשר only if the קרובים and פסולים were the first to sign.¹² This seemingly contradicts the ruling of the ר"ת, that on the contrary, in the middle and end there is more reason that it should be כשר –

replies:

אומר רבינו תם דנקט שנים הראשונים לרבותא דאף על פי שנראה יותר שהם עיקר העדות –

The ר"ת explained that the פסולים were the first two, to teach us a novelty, that even though it is readily apparent that these פסולים are the main witnesses since they signed first, nevertheless it is כשר –

וכל שכן אם נמצאו אמצעיים או אחרונים קרובים או פסולים תתקיים העדות בשאר –

And certainly if these קרובים or פסולים were found to be the middle or last

⁸ According to this view, when the גמרא stated, 'התום בתחילה וכו', it meant only if it was not כשר; however if it was not כשר (מ"ד כולם משום תנאי agree (according to the אמרי לה (באמצע או בסוף (but rather התום בתחילה

⁹ If they do not sign at the beginning it will not be considered עיקר העדות (since we maintain תנאי (כולם משום תנאי). Otherwise (if we assume that it is always פסול), how can we say that כשר it is משום תנאי. See footnote # 28.

¹⁰ גט שחתמו עליו ה' עדים ונמצאו ג' הראשונים קרובין או פסולין תתקיים עדות בשאר עדים. In our תוספתא it reads: גיטין פ"ז ה"י

¹¹ In our גמרא it reads: היו ארבעה וחמשה עדים חתומין על השטר ונמצא אחד מהן קרוב או פסול תתקיים עדות בשאר

¹² This (in itself) does not contradict the view of the פסול לה אמרי (if the קרובים were the first to sign), because as where it is שטרות כשר. However the implication of the תוספתא, which indicates that it is only כשר in the beginning and not later, seemingly contradicts the view of the ר"ת that אמצע וסוף is more כשר than תחלה (עיקר העדות is תחלה).

witnesses, **the עדות will be validated by the rest** of the עדים כשרים.

In summation; according to the ר"ת by שטרות if קרובים or פסולים sign anywhere we say תתקיים גיטין (אמרי לה פסול), it is פסול only if they sign first, but not if the sign באמצע or בסוף.

תוספות offers a dissenting opinion (whether by שטרות it is כשר wherever the קרובים sign):

ואין נראה לרבינו יצחק דאי כשר בשטרות שנים קרובים בין בתחלה בין באמצע בין בסוף –

And this is not the view of the ר"י, for if by other שטרות it is כשר regardless if the קרובים signed in the beginning or in the middle or in the end -

ניחוש דלמא אתי לקיומיה בשנים קרובים או בחד קרוב וחד כשר¹³ –

Let us be concerned that perhaps the שטר will be authenticated by two קרובים or one קרוב and one כשר, which is invalid.

תוספות anticipates a possible rebuttal (and rejects it):

ולכא למימר דלעולם לא מקיים עד שיכירו כל החתימות שבשטר –

And we cannot say that there is no concern that we will be מקיים the שטר thorough the קרוב (only), because בי"ד is never מקיים a שטר until they recognize all the signatures in the שטר (so they will be מקיים the שטר through the עדים כשרים [as well]), this seemingly removes the ר"י's objection –

תוספות interjects that seemingly this rebuttal cannot be valid:

ואף על גב דבגט מקושר מקיימין מכל תלתא דאית ביה¹⁴ –

And even though that by a מקושר גט we are מקיים it from any three witnesses that are found there, but we do not check on all the additional witnesses, so how can תוספות even suggest that by קיום השטר we check all the witnesses –

תוספות responds that we cannot compare a גט מקושר to regular שטר:

התם משום דאטרחוה רבנן להחתיים על כל קשר לא אטרחוה לקיים כולם¹⁵ –

There by a מקושר גט, since the רבנן troubled them to sign on every stitch, therefore the רבנן did not trouble her to be מקיים all the עדים; three is sufficient -

¹³ If we maintain (as the simple meaning of the תוספתא indicates) that קרובים are not פסול if they sign first, then we will be מקיים the שטר from the later עדים; however if we assume as the ר"ת does that קרובים are never פסול the שטר (regardless where they sign), בי"ד may inadvertently use the קרוב for the קיום השטר, for they do not know where the קרוב may have signed! See 'Thinking it over' # 2.

¹⁴ A מקושר גט may have [only] on עד קרוב sign on it; not more. If we are מקיים any three of the עדים, there will be a קיום of (at least) two עדים כשרים.

¹⁵ It is not on account of the parties that there are so many עדים; it is the תקנת חכמים (by a מקושר גט), therefore they did not require a strenuous effort on the part of the אשה.

אבל הכא דכמה דבעי מחתים בעי קיום בכולהו¹⁶ –

However here by שטרות that he can sign how many he wants, perhaps we can say that all the עדים require קיום, so the concern of the ר"י is seemingly resolved –

עדים rejects this notion that קיום is required for all the signed תוספות

דהא אמרינן בגט פשוט¹⁷ לא שנו אלא בין העדים לכתב אבל בין העדים לאשרתא¹⁸ –

For יוחנן ר' states in גט פשוט, this law (that if there is a blank space of one line it is כשר) is only if the space is between the signature of the witnesses and the text of the שטר; however, between the witnesses' signature and the אשרתא -

אפילו הרחיק שיטה אחת פסול¹⁹ –

Even if it is removed only one line it is פסול. This concludes the ruling of ר"י -

ופריך בין העדים לכתב נמי ליחוש –

And the גמרא there asks, we should also be concerned if there is a blank line between the signature of the witnesses and the text of the שטר, that -

דלמא כתב הוא ועדיו בשיטה אחת²⁰ ואמר לרבות בעדים הוא דעבדי –

Perhaps he will write what he desires and forge witnesses on one line (right above the real witnesses) and he will say, I did this in order to increase the number of witnesses, so why is such a שטר כשר?! -

ומשני כל כי האי גוונא אין מקיימין אותו מעדים של מטה אלא מעדים של מעלה –

And the גמרא answered, any שטר which is made in this manner (that there are מקיים on the same line as the שטר, and עדים underneath the שטר), we are not מקיים this שטר from the עדים that are below the שטר, but rather from the עדים which appear above on the same line as the שטר. This concludes the citation from that גמרא. Now continues with his proof that we are not מקיים a שטר from all the witnesses -

משמע דבעלמא מכל תרי דאית ביה מקיימין²¹ –

It appears from the גמרא that generally we are מקיים a שטר from any two עדים that signed it -

¹⁶ Here the בעל השטר made them all sign (beyond the required two), therefore it is appropriate that he be מקיים all of them.

¹⁷ קסג,ב. See 'Thinking it over' # 1.

¹⁸ אשרתא is the authentication by בי"ד that it is a proper שטר with proper עדים (it is notarized).

¹⁹ It is פסול because if he left a blank line between the עדים and the אשרתא the holder of the שטר (the מלוה) may cut off the entire top of the שטר (including the העדים), and in that one blank line he will write as he desires and at the end of the line he will forge two signatures, and he will have the אשרתא immediately underneath to authenticate his (false) new שטר and עדים. See following footnote # 20.

²⁰ In a regular שטר where the עדים sign below the text, the rule is that משיטה אחרונה אין למדין, the last written line cannot be binding if it is different than what was written above. However in this case where he will write one line and on the same line have the עדים sign, it is a valid שטר (and we do not apply משיטה אחרונה).

²¹ See footnote # 26.

ואי הוה צריך לקיים כל החתימות לא הוה פריך מידי²² –

For if it would be necessary to be מקיים all the signatures (as תוספות suggested), the גמרא there **would have no question at all** on ר"י. This concludes תוספות proof that we only need to be מקיים two signatures and not the rest.²³

The ר"ת retracts:

וחזר בו רבינו תם ומפרש כמו שמפרש בהלכות גדולות –

And (therefore on account of this difficulty)²⁴ **the ר"ת retracted** his previous ruling (that קרובים are בסוף בין באמצע בין בסוף) **and he explained** the תוספתא **as it is explained by the ה"ג** –

דדוקא נקט בברייתא שנים הראשונים קרובים כולי –

That the ברייתא specifically mentioned that **if the first two were קרובים**, etc. it is כשר –

דתלינן דחתמו לכבוד או למילוי לכך תתקיים העדות בשאר –

For we assume that they signed as an honor or to fill up the blank lines, **therefore** only in such a case do we say **the testimony can be validated by the rest** of the עדים –

אבל נמצא מן האמצעיים או מן האחרונים קרוב או פסול עדותו בטלה דודאי לשם עדות חתמו. **However, if a קרוב או פסול was found to sign in the middle or from the latter** **עדים, the testimony of the שטר is בטל**, **for they certainly had him sign as a witness** (and not merely for an honor or מילוי)²⁵ –

והכי קאמר בגט פשוט (בבא בתרא דף קסג, ב) –

And this is what the גמרא **explained in גט פשוט** (to justify ר"י)

כל כי האי גוונא אין מקיימים מעדים של מטה אלא מעדים של מעלה²⁶ –

Any שטר which is presented in this manner (that there are עדים on the same line as the שטר, and עדים underneath the שטר),²⁷ **we are not מקיים it from the עדים who signed below the שטר, but rather only from the עדים who signed above** on the same line as the שטר –

אבל בעלמא אדרבה הוי איפכא דאין מקיימין מעדים שלמעלה אלא מעדים של מטה –

²² There is no concern for we will [also] have to be מקיים the first two עדים that signed on the same line as the שטר, and it will become evident that it is a forgery.

²³ This poses a difficulty for the ר"ת who previously maintained that the קרובים ופסולים may sign anywhere in the שטר. This presents a difficulty for how will בי"ד know which are the כשרים and which are the פסולים.

²⁴ See previous footnote # 23.

²⁵ See 'Thinking it over' # 2.

²⁶ Initially (see footnote # 21) the ר"ת assumed this to mean that generally we can be מקיים the שטר from any two עדים (including the top two); however now the ר"ת maintains that we are not מקיים from the top two, but rather from below the top two.

²⁷ See נח"מ that a שטר written in this manner, the קרובים are prohibited from signing on the same line as the כתב.

However generally (by a regular שטר where the עדים sign below the שטר), **we are not מקיים it from the עדים שלמעלה** (who may have signed for ceremonial or other reasons), **but rather from the עדים that signed lower** down.

According to this retraction תוספות reinterprets our גמרא:

ומאן דמכשיר הכא לא מכשיר אלא בתחילה אבל בסוף פסול לכולי עלמא²⁸ –

And the one who validates the גט here in our גמרא (where קרובים signed first), **he is only מכשיר** when the קרובים signed in the beginning, **however if they signed at the very end, it is פסול according to everyone.**

תוספות asks:

ואם תאמר למאן דאמר משום עדים²⁹ –

And if you will say; according to the one who maintains that all ten are considered witnesses -

דדעת בעל השטר להחתים משום עדים והם חותמים לפי דעתו –

For the intention of the writer of the שטר is to have them sign as witnesses, and they are signing according to his wishes -

אמאי תלינן בשאר שטרות שחתמו למילוי –

Why do we assume by other שטרות that the פסולים signed merely to fill the blank lines -

לישיילינהו³⁰ כי היכי דשיילינן התם³¹ למיחזי אתיתו כולי –

Let us ask them; just as we ask there (regarding relatives that saw an incident), **‘did you come merely to see, etc. (or did you come to testify)’ –**

תוספות answers:

ואמר רבינו תם דשאני שטר דעדים החתומים נעשה כמו שנחקרה עדותם בבית דין³²:

And the ר"ת answered that שטר is different for עדים on a שטר it is as if their testimony was examined and validated in בי"ד (that the שטר was signed properly).

²⁸ If they signed in the middle, according to the מ"ד משום תנאי it is כשר, but according to the עדים משום עדים it is also כשר. If we assume משום תנאי then if they signed first there is the מחלוקת of פסול לה ואמרי לה כשר ואמרי לה פסול. See מהרש"א (and מהרש"ל who disagrees with the מהרש"א). See also תלוז (מהרש"א). See also תלוז (מהרש"א).

²⁹ See גיטין תורת גיטין that if we maintain משום תנאי, then it is assumable that it was a תנאי.

³⁰ We should ask the עדים if the בעל השטר said חתומים (and then it would be פסול). See נח"מ.

³¹ תוס' ד"ה אי מכות ו, א. See previous.

³² However in מכות מס' (where we do ask the עדים) we are discussing where they (merely) saw the incident, but did not sign on a שטר. In such a case we do not say כמי שנחקרה עדותן בבי"ד, and therefore we (may) question them. See 'Thinking it over' # 3.

SUMMARY

In a מקושר or by שאר שטרות the קרוב (או פסול) may sign first. By a (regular) גט (according to the פסול לה אמרי) the פסול may not sign (at all), and according to the שטר he may sign (only) first. We authenticate only two עדים on a שטר.

THINKING IT OVER

1. The גמרא rules that there may be one line of separations between the שטר and the עדים (but not between the עדים and the אשרתא).³³ Seemingly in that case, after בי"ד will be מקיים the שטר (by the עדים כשרים which signed it), the מלוה will tear off the top of the שטר and write on that one line whatever he desires and sign עדים on that one line,³⁴ and he will have a שטר מקויים (from the קיום that was done before)?!³⁵

2. Initially the ר"י states that פסולים cannot sign באמצע or בסוף because ניחוש דאטי. ³⁶ Later תוספות writes that if the פסולים signed in the middle or last לקיומי בב' קרובים. ³⁷ Can we reconcile these two explanations?³⁸

3. תוספות distinguishes between seeing an incident and signing on a שטר (where we say כמי שנחקרה עדותן בבי"ד).³⁹ In the previous תוספות, when תוספות asked the same question, why do we not ask the עדים if they signed for עדות or for תנאי, why did not תוספות give the same answer he gives here, namely that we do not ask them because עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבי"ד?⁴⁰

³³ See footnote # 17 & 19.

³⁴ See footnote # 20.

³⁵ גח"מ.

³⁶ See footnote # 13.

³⁷ See footnote # 25.

³⁸ See בל"י אות תלו.

³⁹ See footnote # 32.

⁴⁰ See מהר"ם שי"ף and מהרש"א.